

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Ketonen-Oksi, S. & Salminen, H. (2022) Unohdetut tulevaisuudet, sivuutetut äänet. Futura 3, 2-3.

Tämä rinnakkaistallenne on lopullisen lehdessä julkaistun artikkelin taittomaton käsikirjoitusversio.

Unohtetut tulevaisuudet, sivuutetut äänet

Ideoidessamme Futuran toimitusneuvostossa tämän vuoden teemanumeroille aiheita, huomasimme innostuvamme samasta teemasta: ympäristöongelmiin vaikuttamisesta ja sellaisesta tiedosta / tietämyksestä, jolle (länsimainen) tiede ei ole perinteisesti antanut tilaa. Lähdimme toimittamaan lehteä innokkain ja uteliain mielin. Pidimme myös teeman liittyvän session kevään 2022 Sustainability Science Days -konferenssissa¹, ja ilahduimme siitä suuresta mielenkiinnosta, joka konkretisoitui niin sessioon osallistuneiden kuin saamiemme abstraktien määrässä ja moninaisuudessa.

Toimitustyötämme ohjasivat muun muassa seuraavat kysymykset: Millaisia olisivat ne vaihtoehtoiset tulevaisuudet, joista emme käy laajempaa yhteiskunnallista keskustelua? Millaista on tieto, joka ei ikinä pääse esille tai ajatukset, joita emme halua tai saa kuulla? Missä määrin olemme kadottaneet kosketuksemme meitä edeltävien sukupolvien kestävästä kehitystä suosiviin perinteisiin ja tietoon? Mitä voisimme oppia alkuperäiskansoilta²?

Halusimme kerätä yksiin kansiin monia sekä monenlaisia ääniä tulevaisuuksista, menneisyyksistä ja kestävästä tavoista elää planeetallamme. Avoin kirjoittajakutsumme herätti kiinnostusta myös Suomen rajojen ulkopuolella. Sen johdosta saimme suomenkielisten tekstien lisäksi myös kolme vertaisarvioitua englanninkielistä artikkelia³, joista yhden pystyimme suomentamaan Suomen tiedekustantajat ry:ltä saadulla käännöstuella.

Olemme nyt erittäin tyytyväisiä ja kiitollisia voidessamme esitellä teille tämän teemalehden, jonka toivomme lisäävän kiinnostusta keskusteluun moniäänisemmän tulevaisuuden(tutkimuksen) muodoista ja mahdollisuuksista. Osa kirjoittajistamme edustaa alkuperäiskansoihin kuuluvien omaa ääntä, ja mukana on tutkijoita, joiden juuret juontavat seuduille, joista he kirjoittavat. Kirjoittajien joukossa on tulevaisuudentutkijoiden ohella myös muiden tieteiden edustajia, ja näemme, että näissä poikkitieteellisissä teksteissä esitellään kiinnostavia aiheita, näkemyksiä ja menetelmiä tulevaisuudentutkimuksen tieteenalalle ammennettavaksi.

¹ <https://www.helsinki.fi/en/conferences/sustainability-science-days-conference-2022>

² Alkuperäiskansa (engl. indigenous people) on kansainvälisen oikeuden termi, jolla on myös poliittinen ulottuvuus. Alkuperäiskansat eivät ole syystä tai toisesta järjestäytyneet, voineet järjestäytyä tai halunneet järjestäytyä valtioiksi. Heillä ei siis ole itsenäistä valtiota, jonka asioista heillä olisi määräysvalta. (<https://faktalavvu.net/sami-wiki>). YK:n kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimus nro 169 määritelmän mukaan alkuperäiskansat polveutuvat väestöstä, joka asui maassa sen valloituksen, asuttamisen tai nykyaikaisten valtionrajojen muodostumisen aikaan ja joka on ainakin osittain säilyttänyt omat sosiaaliset, taloudelliset, kulttuuriset ja poliittiset instituutionsa. Saamelaiset ovat Euroopan Unionin alueella ainoa virallisesti tunnustettu alkuperäiskansa, mutta Euroopan puoleisella Venäjällä on myös alkuperäiskansoja, ja lisäksi Euroopassa on baskit, joilla on oma itsehallintoalueensa, Baskimaa (SamiWiki).

³ Jos suomenkielisen tiivistelmän tekeminen englannin kielellä ilmestyneistä artikkelista kiinnostaa, niin päätoimittajiin voi ottaa yhteyttä. Julkaisemme ne sitten seuran Tulevaisuusblogissa!

Artikkeleista ensimmäinen on kahden kokeneen tulevaisuudentutkijan, Australian Yorta Yorta -kansaan kuuluvan Cherie Minnieconin ja Ivana Milojevićin vuoropuhelu alkuperäiskansojen tietämysten ja näkemysten huomioimisesta osana tulevaisuudentutkimuksen tämänhetkisiä ja nousevia diskursseja.

Toisessa artikkelissa Maria Huhmarniemi ja Arto O. Salonen analysoivat Art li 2020 Biennaalin teoksia sekä pohtivat taiteen, ympäristökysymysten, alkuperäiskansojen ja erilaisten tietämisen tapojen yhteyksiä.

Kolmas artikkeli esittää laajaan, empiiriseen tutkimushankkeeseen perustuvan näkökulman neljästä eteläisen Afrikan maasta, kun Robson Mukwambo kollegoineen jakavat kokemuksiaan korjaavien tulevaisuuksien luomisesta tutkijoina vuorovaikutuksessa yhteisöjen kanssa, osana näitä yhteisöjä eikä objektiivisina ulkopuolisina.

Neljäs artikkeli vie meidät Intiaan Sundarbanin jokisuiston saaristoon, jossa Dayabati Roy on haastatellut joukon eliittä, järjestöjä ja paikallisväestöä pohtien sitä, onko muidenkin kuin poliittisten valtaapitävien tahojen tulevaisuusvisiot mahdollista toteutua ja voivatko ne olla ympäristön kannalta kestäviä.

Katsauksista ensimmäisessä Jaana Laisi kansakirjoittajineen avaa erilaisia hyvinvoinnin käsitteitä sekä niiden yhtymäpintaa ympäristökysymyksiin. He esittävät, että ihmisen ja luonnon ykseyden, ei niiden erillisyyden käsitystä tulisi edistää nykyistä enemmän tulevaisuutta koskevissa skenaarioissa ja päätöksenteossa, esim. planetaarisen terveyden käsitteen avulla.

Toisessa katsauksessa Sanna Ketonen-Oksi, toinen pääkirjoittajista, käsittelee tulevaisuuden hahmottamista laajasti ja eri aikaperspektiiveillä. Hän argumentoi, että sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuuden rakentaminen edellyttää tiedollista ja kokemuksellista monimuotoisuutta.

Reetta Rossin ja Leena Heleniuksen puheenvuoro käsittelee dialektiikkaa. Esimerkkinään Tenojoen lohikantojen suojeluun liittyvät tiedolliset ristiriidat, he pohtivat, miten erityisesti sisällyttävää ja poissulkevaa ajattelua voisi hyödyntää yhä moniulotteisemmissa ja kompleksisemmissä tulevaisuustiedon luomisen prosesseissa.

Runollisessa puheenvuorossaan Hannaellen Guttorm tuo esiin kokemuksiaan alkuperäiskansaan kuuluvana tutkijana. Hän tarjoaa kestävyyskriisiin ratkaisuna 'uudelleenalkuperäiskansaistamista' – sillä suostumalla herkkyyteen, vastavuoroisuuteen ja epävarmuuteen voimme luoda uudelleen suhteemme Äiti Maahan.

Kirja-arvioista ensimmäisessä Jaana Laisi kuvailee kasviekologi ja Potawatomi-kansaan

kuuluvan Robin Wall Kimmererin kirjan *Braiding Sweetgrass*. Teos käsittelee kirjoittajan henkilökohtaisten kokemusten kautta muun muassa alkuperäiskansojen perinteisen ekologisen tiedon, mytologioiden, luonnontieteen filosofian ja vanhemmuuden olemuksia. Sanna Ketonen-Oksi puolestaan arvioi kirjailija, opettaja ja yhteisötutkija Mykaela Saundersin toimittaman lyhytnovellikokoelman *This all come back now*. Teos tuo yhteen Australian alkuperäiskansoihin kuuluvan kirjoittajajoukon monimuotoisia tarinoita, jotka nostavat esiin heidän kokemaansa kollektiivista surua ja menetyksiä sekä heidän kulttuurisen identiteettinsä jälleenrakennusprosessia.

Lopuksi, kuten itse opimme tätä teemanumeroa tehdessämme, on aihe huomattavasti kompleksisempi kuin osasimme edes kuvitella. Kyse ei ole vain tiedosta, vaan myös aisteista, monista keskenään ristiriitaisista tunteista... ja etiikasta. Siksi onnistumme tällä teemanumerolla vasta raapaisemaan pintaa. Esimerkiksi saamelaisten nykyiseen ja mahdollisesti tulevaan asemaan liittyvän keskustelun tulisi koskettaa mitä suuremmissa määrin meitä kaikkia suomalaisia, niin tutkijoina kuin kansalaisinakin. Niinpä toivomme, että tätä keskustelua käytäisiin nykyistä vilkkaammin tulevaisuudentutkimuksen piirissä sekä vuorovaikutuksessa muiden tieteenalojen ja tiedonperinteiden kanssa, niin lehden sivujen ulkopuolella, virtuaalisesti kuin tavatessamme kasvokkain jossain päin maailmaa! Me, tämän numeron vierailevat päätoimittajat, lupaamme palata tämän aiheen äärelle Tulevaisuusblogissa (tulevaisuusblogi.fi) vielä tämän vuoden aikana. Lukuiloa!

Sanna Ketonen-Oksi
Laurea-ammattikorkeakoulu

Hazel Salminen
Tulevaisuuden tutkimuksen seura